

Marija Andranka

Filozofski fakultet, Pedagoške znanosti, Zagreb

RADIONICA BR. 6/96 EUROPSKOG VIJEĆA »EFIKASNO USAVRŠAVANJE: STRATEGIJE I TEHNIKE«,

Graz, 16. — 20. travnja 1996. godine

Radionica broj 6/96 pod nazivom *Effective Trainer Training: Strategies and Techniques (Efikasno usavršavanje: strategije i tehnike)* održana je u Grazu od 16. do 20. travnja 1996. kao dio programa Europskog centra za moderne jezike (European Centre for Modern Languages) smještenog u starinskoj zgradi Mozarthofa u štajerskome glavnom gradu.

Europski centar za moderne jezike je nerezidentna institucija koje je cilj promoviranje učenja i podučavanja modernih jezika u višejezičnoj, demokratskoj i tolerantnoj Europi. Osnovan je 1994. godine na inicijativu Austrije i Nizozemske kao »Prošireni djelomični sporazum« Europskog vijeća. U veljači 1996. godine bilo je 18 zemalja članica i sve ih je više. Cilj Centra je da se međunarodnim radionicama i seminarima ponudi platforma i mjesto sastajanja za stručnjake odgovorne za jezičnu politiku, didaktičare, metodičare, autore udžbenika i druge djelatnike u području modernih jezika. Njegove aktivnosti obuhvaćaju sve razine obrazovanja — od osnovnoga do visokoškolskoga, a otvoren je i prema kulturnim zavodima i drugim institucijama koje se bave učenjem i podučavanjem modernih jezika. U današnjoj Europi, koja je i sama u tranziciji i gdje različite obrazovne tradicije još jače naglašavaju raznolikost koja već postoji u području učenja i podučavanja jezika, nužno je stvoriti mrežu referenci koja se ne bi povodila za određenim teorijskim ili ideološkim modelom, nego bi bila otvorena za različite pristupe i situacije. Takav projekt trebao bi pridonijeti osobnome i profesionalnome razvoju pojedinaca, interpersonalnoj komunikaciji te interkulturalnoj i internacionalnoj razmjeni. Efikasnijim i holističkim pristupom u učenju i podučavanju jezika pomogao bi razvoju aktivnije i odgovornije europske sredine, koja bi bila istinski višejezična i pokazivala razumijevanje za kulturalnu raznolikost u Europi. Centar ima pan-europsku ulogu, ali u početnoj fazi svoga rada posebnu pozornost pridaje zemljama Srednje i Istočne Europe. Djeluje od ožujka 1995. godine, a ovisno o ocjenama organiziranih aktivnosti, početkom 1997. godine odlučit će se hoće li se aktivnosti nastaviti ili neće.

Na intenzivnoj petodnevnoj radionici bili su nazočni predstavnici Austrije, Bugarske, Bjelorusije, Češke, Estonije, Francuske, Grčke, Hrvatske, Latvije, Litve, Mađarske, Makedonije, Malte, Moldavije, Nizozemske, Norveške, Poljske, Rumunjske, Rusije, Slovačke, Slovenije, Švicarske i Ukrajine, ukupno, zajedno s animatorima, 26 sudionika. Svaka je zemlja sudjelovala s jednim predstavnikom.

Rad je tekao u plenarnim sesijama i manjim skupinama, a radionica je tematski bila podijeljena na dva dijela. Prvi se usredotočio na kraću analizu triju tema: *učenje stranog jezika u ranoj dobi, leksički pristup i usvajanje drugoga jezika (L2)*, a drugi je dio bio posvećen osnovnim principima organizacije radionica.

Učenje stranog jezika u ranoj dobi

Sudionici te grupe razgovarali su o nekim ključnim činiteljima koji utječu na učenje stranog jezika u ranoj dobi: učitelju, djeci kao učenicima, društvenoj i odgojnoj sredini, temelju znanja, roditeljima...

Proces učenja stranoga jezika viđen je kao dio općeg djetetova razvoja — kognitivnoga, društvenog, psihofizičkog i psihomotoričkoga. Grupa se usredotočila na razvoj akademskih jezičnih vještina (npr. klasifikaciju, uspoređivanje, opravdavanje i uvjeravanje, sažimanje i sl.) i njihovu integraciju u učenje stranog jezika. Primjer eksplicitne integracije akademskih jezičnih vještina u učenje jezika je CALLA-pristup (Cognitive Academic Language Learning Approach), koji je nastao u SAD-u, ali je u nekim vidovima primjenljiv i u učenju stranoga jezika. U primjeni novih pristupa bilo je riječi i o problemu izrade plana i programa: odgovarajućim sadržajima, metodologiji rada, psihološkim elementima te evaluaciji.

Grupa se upoznala s hrvatskim projektom »Učenje i usvajanje stranih jezika u ranoj školskoj dobi« i s nemalim je zanimanjem pregledala publikacije *Djeca i strani jezici*, koje sadrže stručne i znanstvene radove sudionika projekta. Po jedan primjerak tih za nas važnih izdanja poslan je po završetku radionice Europskom centru za moderne jezike i nalazi se u sastavu biblioteke Centra.

Leksički pristup (Michael Lewis)

Vodeća je pretpostavka da je jezik gramatikalizirani leksik, a ne obrnuto, leksikalizirana gramatika. Stoga studente ne treba suočavati s gramatičkim pravilima koja se uvježbavaju u više ili manje smislenim rečenicama. Podučavanje jezika isto tako ne bi se trebalo usredotočiti isključivo na gramatiku rečenice. Svaka jezična vježba trebala bi se provoditi u **pravim zadacima**, tj. kontekstualiziranim cjelinama koje daju širu sliku nego što to čini jedna izolirana rečenica. Riječi ne treba učiti izolirano, već u smislenim nizovima. Gramatičke greške intrinzične su procesu učenja, a sociolingvističko znanje prethodi gramatičkome znanju. Stoga **tečnost** ima prednost prema **točnosti**, a gramatičke pogreške ne bi trebalo ispravljati. Točnost će se, tvrdi Lewis, razviti prirodno u kasnijem stupnju.

Usvajanje drugog jezika

Govorilo se o nekoliko problema koji bi se mogli ovako kategorizirati:

- A) Problemi učenika
 1. motivacija,
 2. razlike u usvajanju prvoga (materinskog) i drugoga jezika;
- B) Problemi usvajanja
 1. input — output,
 2. produkt — proces,
 3. uporaba prvoga i drugoga jezika u razredu.

Učitelji bi svakako imali koristiti od aktivnosti koje podižu njihovu svijest o razlikama između unutarnje i vanjske, te instrumentalne i integrativne motivacije. One bi utjecale i na način pripremanja nastavnih sati i materijala. Kao tehnike koje bi se za to mogle koristiti navedene su promatranje kolega i ocjenjivanje učitelja.

Tri komponente koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom podučavanja jesu slijed usvajanja, činitelj vremena i izloženosti jeziku (za usvajanje materinskoga jezika obično imamo mnogo više vremena nego za učenje drugoga jezika) i ispravljanje pogrešaka, koje učenici očekuju, a katkad je na štetu njihova učenja. Na kraju, navedeni su činitelji koje treba razmotriti prilikom odluke o uporabi materinskoga jezika u razredu. To su: dob učenika, stil učenja, organizacija razreda, motivacija, činitelji podučavanja i osjećaj krivnje zbog uporabe materinskog jezika.

Drugi dio radionice govorio je o osnovnim principima organizacije radionica, te o glavnim komponentama uspješne radionice za usavršavanje učitelja. Polaznici su raspravljali o izboru materijala potrebnih za organizaciju radionica, s posebnim obzirom na teme koje su bile obrađene u prvom dijelu radionice. Obradene su i teme razvijanja analize potreba učitelja kao i razvijanja vlastite banke materijala i izvora podataka. Polaznici su kroz mini-prezentacije (u skupinama od 3 do 4 polaznika) imali priliku uvježbati organizaciju radionice, te odabrati način prezentacije koji, po njihovu mišljenju, najbolje odgovara odabranoj temi. Cilj toga dijela radionice bio je i razmatranje tehnika promatranja i evaluacije (polaznici su, naime, imali priliku promatrati i komentirati prezentacije svojih kolega), koje će omogućiti efikasan rad s učiteljima ili studentima i razvijanje osobnog plana djelovanja za usavršavanje učitelja.

Na kraju, može se reći da je cilj ove radionice — da polaznici dobiju bolji uvid u izvore i stvore mogući način gledanja na tematiku stručnog usavršavanja nastavnika — ostvaren, jer je radionica bila vrlo profesionalno i kvalitetno pripremljena i vođena, a polaznici su mogli dobiti uvid u najnovije publikacije iz područja primijenjene lingvistike. Osim toga, svo je vrijeme postojala mogućnost razmjene mišljenja i iskustava polaznika i voditelja. Radionica nije zamišljena kao izolirani događaj, pa se, ako to bude izvedivo, planira njezin nastavak koji bi detaljnije obradio neke od tema za koje ovdje nije bilo dovoljno vremena, a interes za njih bio je velik. Tako bi moglo biti govora o problemima u usavršavanju učitelja i njihovim rješenjima i o testovima i evaluaciji u učenju engleskog kao stranog jezika.